

ACE: Criza Covid-19 a multiplicat întrebările legate de planificarea urbană și problemele climatice. După părerea dvs., cum vor regândi arhitecții orașele și cum vor reinventa spațiile?

În timpul acestei crize, am observat că spațiile din proximitate, precum locurile din apropierea casei, au căptătat o importanță mai mare, mai ales în cartierele foarte aglomerate. În timpul carantinei, nu am putut să călătorim, a fost deci important să putem avea o activitate în apropierea casei. A devenit vizibil faptul că proiectarea străzilor din orașe nu a fost gândită în acest scop. Modul în care am proiectat străzile în ultimii 50 de ani nu este multifuncțional, lipsesc amenajările și microclimatul pentru activități plăcute în aer liber. Nu toată lumea are un parc sau un loc de joacă la mai puțin de 10 minute de casă și nu toată lumea se poate deplasa pe o anumită distanță din cauza vârstei sau a condiției fizice. Strada în sine ar trebui să fie adaptată la astfel de situații. Arhitecții, în general, nu sunt implicați în proiectarea străzii, aceasta fiind percepută ca un domeniu de lucru de un nivel nu foarte ridicat, spre deosebire de locurile istorice și simbolice pe care ne place să le proiectăm. Dar cred că și în acest domeniu este mult de lucru pentru arhitecți, și mai cred că școlile de arhitectură, în general, nu transmit bine acest tip de cunoaștere.

Pe de altă parte, când ne gândim la implicațiile directe ale virusului Covid, cum ar fi distanțarea fizică (socială), reiese faptul că e nevoie să mărim capacitatea spațiilor, cum ar fi trotuarul. Chiar și în cazul spațiilor unde se pot întâlni 5-10 persoane este nevoie de o capacitate mai mare decât ce există acum, dacă există.

ACE: Să vorbim despre festivalul urban Street Delivery, un eveniment care a început cu misiunea de a face străzile orașului mai accesibile pentru locuitori, mai degrabă decât pentru mașini.

Conceptul Street Delivery a fost inițiat de o librărie, vrând ca strada pe care se afla să fie mai animată. În București, șansa face că aceasta se găsește pe aceeași stradă cu Ordinul Arhitecților. Organizatorii au venit cu ideea calității străzii pentru pietoni cu scopul de a revitaliza strada. Au abordat acest subiect foarte devreme, dar a durat un timp până ce a ajuns în atenția primarilor sau profesioniștilor. Chiar și astăzi, cel puțin în România, urbanității cu pregătire în acest sens nu înțeleg o astfel de provocare și privesc lucrurile doar dintr-o perspectivă tehnică. Arhitecții, pe de altă parte, privesc lucrurile dintr-o perspectivă orientată spre estetic. Foarte puțini au perspectiva socială sau cu privire la ameliorarea microclimatului și atenuarea efectelor schimbării climatice, cu atât mai mult cu cât aceasta din urmă va fi un subiect important în anii următori și ar trebui dezvoltat și mai mult în viitor.

Cred că o stradă este o stradă bună atunci când este proiectată pentru cei mai vulnerabili. Dacă cel mai vulnerabil membru al societății poate folosi strada în siguranță, înseamnă ca nu este nimic greșit. Ca societate, este vital să avem această empatie. Felul în care e concepută o stradă arată cât de mult ne pasă de ceilalți.

ACE: Care sunt cele mai mari provocări în ceea ce privește implementarea unei abordări de dezvoltare urbană care să răspundă schimbărilor climatice?

În primul rând, cred că cea mai mare provocare este legată de conștientizare. Conștientizarea că un fenomen nu este un eveniment unic, cum a fost, de exemplu, o furtună anul trecut. Mulți au sperat că s-a întâmplat doar o dată sau că se întâmplă odată la 50 de ani. Nu mai este cazul în prezent și este foarte importantă conștientizarea că așa ceva se va mai întâmpla.

În al doilea rând, în afară de planificarea strategică, trebuie să ne asigurăm că toate proiectele pe care orașul le implementează răspund unor probleme ridicate de schimbarea climatică. Avem nevoie de un instrument administrativ pentru a ne asigura că subiectul schimbării climatice este introdus în fiecare proiect implementat.

Cât despre schimbarea climatică în sine, văd o mare problemă pe viitor: lipsa apei. Cred că accesul la apă va fi o adevărată provocare în multe părți ale lumii, cu consecințe geopolitice și militare majore.

Accesul la apă este ceva pentru care omenirea s-a obișnuit să lupte de mult timp, dar am uitat acest lucru, și cred că problema va reveni în forță.

ACE: În ultimii ani, ați lucrat împreună cu Helsinki Zürich la o nouă procedură de dezvoltare urbană bazată pe conceptul Urban Design Management. Ne puteți spune mai multe despre noile instrumente pe care le dezvoltați pentru implicarea părților interesate, contractele de dezvoltare urbană, parteneriatul public-privat și planificarea cooperativă?

Ideea proiectului nostru a fost să forțăm părțile interesate de planificarea urbană să comunice mai mult între ele și să consolidăm partea informală a planificării urbane. Una dintre problemele planificării urbane este că despre dezvoltare se vorbește numai între investitor, promotor și administrație, de exemplu, o mare parte a societății fiind exclusă. De asemenea, nu avem instrumentele necesare, ca administrație sau ca societate, pentru a gestiona zone ale orașului unde sunt mulți proprietari. Toți sunt părți interesate într-o oarecare măsură, fiecare vrea să facă un profit din proprietatea lui și, în timpul acestui proces, nu reușim să coordonăm investițiile și dezvoltarea. Nu reușim să construim un oraș care funcționează ca un oraș, un oraș care răspunde la nevoile noastre, o comunitate care oferă sprijin și funcționează ca o comunitate.

Această problemă a coordonării planificării urbane a fost în centrul discuției. Procesul de proiectare urbană s-a bazat pe dezvoltarea unei proceduri elaborate în mai multe workshopuri, pentru a aduce oamenii mai aproape și nu doar pentru a încerca construirea unui compromis.

Ideea este să generăm valoare adăugată pentru toți cei implicați. Felul în care abordăm implementarea este de asemenea foarte importantă. Doar urmând pașii procedurii nu o să ducă neapărat la realizarea obiectivelor deoarece domeniul de lucru este unul sensibil, implică lucrul cu mulți oameni, multe interese, depinde și de cine face asta. Dar ideea a fost să arătăm cel puțin câteva orientări cu privire la modul în care poate arăta un proces care aduce într-adevăr valoare pentru toți cei implicați, acest lucru ducând la construirea unui oraș care să poată răspunde unor probleme precum atenuarea schimbărilor climatice sau celei cu care ne confruntăm acum, COVID 19: un oraș locuibil care poate oferi sprijin cetățenilor săi.

ACE: Cum definiți dvs. un spațiu de calitate?

În primul rând, cum am spus mai înainte, ar trebuie să fie un spațiu în care cel mai vulnerabil locuitor se poate simți liber, nu în pericol sau amenințat.

Este un spațiu care permite celui mai vulnerabil membru al societății să-și trăiască viața cât mai autonom posibil.

ACE: Cum poate patrimoniul să fie mai profitabil? Care sunt avantajele investițiilor în patrimoniul?

Adesea, când vorbim despre patrimoniu, vorbim despre obiecte cum ar fi monumente protejate, dar am fi mai câștigați dacă ne-am uita la cartierele istorice ca ecosisteme sociale și economice. Privindu-le ca pe niște organisme vii, am vedea că oferă mult spațiu, nu numai pentru memorie, identitate și istorie, ci și pentru investiții și dezvoltare, în cel mai clasic sens economic. Sunt multe zone unde pot fi generate noi lucruri.

Orașul Graz, de exemplu, care face parte din patrimoniul mondial UNESCO, are unele dintre cele mai spectaculoase exemple de arhitectură contemporană construită în Europa între anii 99-20. Este un bun exemplu care arată că un oraș istoric - nu contează cât de valoros din punct de vedere istoric - poate oferi un spațiu pentru dezvoltare și arhitectură contemporană. Pentru a atinge acest rezultat, este nevoie de o relație deschisă cu orașul istoric și de așteptări sincere în ceea ce privește orașul ca întreg. Toți dorim ca orașul nostru să fie productiv și plăcut, toți dorim prosperitate economică.

Desigur, întrebarea cheie este cum ajungem la asta. Cartierele istorice reprezintă o metodă bună pentru a avea o dezvoltare durabilă a orașului deoarece se pot densifica locațiile deja construite, se poate constitui o nouă identitate fără a se șterge cea veche, se poate construi atât pe baza structurilor deja existente, cât și a spațiilor și a resurselor umane. Subiectul poate fi puțin diferit în Europe de Est comparat cu Europe de Vest, deoarece în Europa de Est orașele au avut o perioadă de 50 de ani foarte dificilă pentru zonele istorice. Orașele din Europa de Vest au avut această perioadă de asemenea, dar ruptura a fost mai puțin drastică, mai ales ruptura socială. Cred că sunt multe orașe în Europa de Est, de exemplu în Polonia, dar și în România - Sibiu sau Timișoara, de exemplu - unde cartiere istorice cu o reputație și infrastructură nu prea bune, cu clădiri decadente, cu probleme, s-au redresat în ultimii 25 de ani și au redevenit un simbol, un nucleu al orașelor din Europa de Est. Asta demonstrează, la urma urmei, cât de reziliente pot fi centrele istorice. Orașele pot depăși perioade lungi de bulversări economice și politice, am văzut că își pot reveni după decenii de neglijare.

ACE: Ne puteți spune mai multe despre proiectul dvs. legat de revitalizarea patrimoniului în România (numele proiectului?)

Un mecanism financiar a permis pentru prima oară proprietarilor privați din România să obțină un sprijin financiar de la administrația publică pentru a-și renova clădirile istorice. A fost un proiect pionier, în care am lucrat atât în faza de concept, cât și în faza de implementare, ca parte dintr-o echipă mai mare. A fost o experiență valoroasă pentru noi deoarece am înțeles că nu este suficient doar să se spună că patrimoniul este protejat. Nu este suficient doar să se pună niște interdicții, ci este nevoie de un mecanism real care să sprijine investițiile în patrimoniu și oameni, proprietari sau locatari. Patrimoniul aparține tuturor, dar nu putem avea așteptări ca oamenii obișnuiți să mențină splendoarea unor clădiri mai vechi de 100-150 de ani. Desigur, există întotdeauna opțiunea de a lăsa piața să decidă, ceea ce înseamnă că toți locuitorii se vor muta, prețurile vor crește, oamenii cu bani vor cumpăra și specula, vor ține apartamentele goale ani de zile, așteptând prețul cel mai bun pentru a vinde. Dar această situație nu este benefică pentru revitalizarea socială a cartierului. Toate autoritățile publice ar trebui să fie interesate în a sprijini proprietarii și locatarii din zonele istorice. Desigur, este normal să existe un flux de mutări pentru că orașele sunt vii, dar am învățat din acest proiect că este important ca revitalizarea zonelor istorice să nu fie lăsată doar pe baza pieței. Aceasta a fost o tendință masivă în anii 90-20, în mod special în Europa de Est.

ACE: Cum vedeți clădirile dvs. îmbătrânind?

Ne-am construit biroul într-o veche unitate de încălzire, având un budget limitat, deci durabilitatea materialelor a fost esențială. Ajută dacă materialele sunt alese ca să îmbătrânească bine și nu ar trebuie ca procesul de îmbătrânire să fie o problemă.

În general, nouă arhitecților, și nouă ca societate, ne ia timp să ne obișnuim cu îmbătrânirea materialelor, acceptăm că piatra sau lemnul îmbătrânesc, dar avem o problemă cu faptul că plasticul devine galben cu timpul. Nu știu dacă este ceva ce vom accepta pe viitor. Plasticul poate dura o veșnicie, este un material foarte bun, este greu de distrus, dar devine foarte urât cu timpul. Problema îmbătrânirii materialelor este interesantă deoarece depinde de cât suntem de obișnuiți ca un anumit material să îmbătrânească.

ACE: Ce diferențiază munca dvs. de alte practici contemporane?

Pot să fac referință mai mult la contextul din România. Pentru biroul nostru de arhitectură a fost important să nu ne blocăm în imaginea arhitectului creator - asta este imaginea cu care creștem în școală. Când am început școala de arhitectură în România, nu am înțeles aspectul colectiv al practicii. Am învățat când m-am mutat în Austria pentru studii că se poate lucra în echipe mari și că cel mai important lucru nu este să-ți aperi ideea, ci să fii capabil să dezvolți și ideile celorlalți, să-i faci să înțeleagă viziunea ta de a face lucrurile. Așadar, când am înființat biroul, a fost foarte important să nu ne fixăm un stil, ci să abordăm fiecare problemă în mod pragmatic: când cineva caută o soluție, indiferent că este o stradă, o clădire istorică sau o clădire nouă, cel mai important este să găsim soluția, nu să avem un stil care să fie recunoscut.

Îmi place să cred că toate soluțiile pe care le găsim, le găsim împreună cu oamenii cu care lucrăm în acel context. O parte importantă a procesului de soluționare este capacitatea de a te întâlni cu clientul pentru a defini problema la care lucrezi. De obicei, când un client vine cu o întrebare sau o problemă de rezolvat, doar pare că răspundem la aceeași problemă, dar nu este așa. Este important să ne asigurăm că răspunsul dat este la aceeași întrebare, nu la alta diferită.

Cred că partea participativă a procesului de proiectare este importantă. Mi-ar plăcea să mă implic mai mult în asta, însă uneori nu este timp, iar asta nu este benefic.

ACE: După părerea dvs., care este relevanța politicilor arhitecturale? Care sunt așteptările dumneavoastră la nivel european în ceea ce privește sprijinirea practicii profesionale și asigurarea calității mediului construit?

(Educație)

Acum zece ani, în România, am avut o inițiativă pentru politică arhitecturală, pe care Ordinul Arhitecților a prezentat-o Ministerului Dezvoltării și Guvernului. La vremea

aceea, nimeni nu prea înțelegea ce ar trebui să fie o politică arhitecturală. Între timp, lucrurile au evoluat și cred că este important ca arhitecții să poată conta pe faptul ca Europa și organizațiile profesionale naționale să împingă arhitectura pe agendele politice, nu ca o chestiune de proiectare a clădirilor, ci de proiectare a mediului nostru construit. De asemenea, văd și o lipsă în educația noastră, care lasă la o parte multe concepte și atunci există riscul să nu înțelegem mediul construit ca pe un sistem. Mulți colegi percep arhitectura ca o chestiune de proiectare a clădirilor, iar asta e ceva ce vrem sa evităm în biroul nostru. Cred că ar fi bine dacă la nivel european subiectul arhitecturii ar fi despre arhitectura spațiului, și nu despre arhitectura clădirilor. Este important să promovăm această abordare, iar asta e ceva ce numai organizații precum ACE ar putea face. Este ceva important și pentru vizibilitatea profesiei ca întreg.

ACE: Sunteți un mentor al programului CANactions SPACES. Programul Planificare spațială pentru accesibilitate, cooperare și sustenabilitate economică (SPACES) se concentrează pe aplicarea practicilor europene de cooperare inter-municipală și pe instrumente subregionale de planificare a spațiului la un grup de comunități teritoriale formate în viața reală. Ne puteți spune mai multe despre asta?

Am avut oportunitatea să colaborez acum patru ani cu o inițiativă ucraineană pentru o platformă de educație. De câțiva ani, organizează unul dintre cele mai mari festivaluri de arhitectură din Europa de Est. Această platformă de educație oferă un program de formare de cinci, până la șase săptămâni, cu accent pe subiecte precum dezvoltare urbană integrată, planificare regională. Pentru mine, a fost o mare oportunitate, deoarece ei se văd ca parte a reformei pe care Ucraina a început să o întreprindă după 2014 – o Ucraină nouă care este dinamică și care poate schimba și face lucrurile să se miște. Pentru mine, a fost de asemenea un program care contribuie la schimbarea Ucrainei către integrarea europeană. Fiind eu însumi din Europa de Est, înțeleg importanța faptului de a nu fi lăsat în urmă de Europa, prins între un trecut sovietic și un posibil viitor european. Cel mai bun lucru despre acest program este că reunește reprezentanți ai administrației publice - din zonele rurale, anul acesta. Lucrăm cu șase *amalgamated hromadas*, adică mai multe așezări care sunt grupate în cadrul unei mari reforme întreprinse de Ucraina pentru a fi mai eficientă din punct de vedere administrativ.

Ca spațiu, a fost vorba de mai multe regiuni și de o regiune specifică cu șase *hromadas* alese din regiunea Carpatică și Ucraina. Am lucrat cu reprezentanții acestor așezări, *hromadas*, cât și cu planificatori din Ucraina, tineri profesioniști care lucrează fie în domeniul planificării urbane, fie în planificare spațială, geografie, sociologie etc.

Ce am făcut împreună a fost să dezvoltăm un plan de acțiune în timpul acestor cincisăptămâni, care să îmbunătățească calitatea vieții în aceste regiuni, și care să scoată în evidență ce au în comun. Am folosit spațiul ca numitor comun, am vrut să vedem care sunt spațiile comune de acțiune, care sunt proiectele de cooperare necesare pentru a valorifica spațiile potențiale, nu numai financiar, ci în orice sens. Deci încercăm să-i ajutăm să-și găsească o nouă identitate ca grup de așezări, care să lucreze împreună pe viitor și să privească acest subiect dintr-o perspectivă spațială, să aibă o înțelegere comună a spațiului și resurselor. La final, vom avea cel puțin o schiță a unui plan de acțiune, o listă a proiectelor la care ar putea coopera, pe care le-ar putea implementa împreună, proiecte pe care le pot face doar împreună și nu separat.

ACE: Educația arhitecturală este cheia unui viitor durabil. Care sunt noile mode și tendințe? Ce anume vedeți că evoluează la noua generație de arhitecți?

Văd un interes mai larg pentru tema spațiului și a societății, nu numai pentru proiectare și clădiri. Văd o deschidere mai mare și o înțelegere mai profundă a ceea ce face ca arhitectura să fie arhitectură. Înțelegerea acestei interconectări dintre spațiu și societate, care se exprimă în arhitectură, este mult mai bună acum decât atunci când am început eu studiile. Aș menționa o inițiativă valoroasă din România, numită [De-a Arhitectura](#), care a demarat acum câțiva ani și care aduce gândirea arhitecturală în primele clase școlare, copiilor de la 5 la 10 ani. Este un proiect grozav, cu rezultate uimitoare, cu un număr mare de voluntari. După părerea mea, acesta este cel mai de succes proiect educațional din România și chiar cel mai de succes proiect arhitectural pe care l-am văzut vreodată.

ACE: Odile Decq îi îndeamnă pe cei aflați la început de drum să fie cât mai curioși posibil, să poată asimila cât de mult se poate despre modul în care trăiesc alții și să înțeleagă cine sunt ceilalți din jurul nostru. Ce sfat aveți pentru tinerii arhitecți?

Să fii empatic față de locuitorii clădirii tale, colegii de muncă și față de mediul social, natural și istoric în care construiești.

Acesta este un lucru minunat și se poate studia. Unii o fac în mod natural, alții nu, dar cred că ar trebui să facă parte din educație.

Când am început eu studiile, nu exista Erasmus. Atunci România nu făcea parte din UE, așa că doar câțiva dintre noi aveau ocazia să studieze în străinătate. Între timp, în biroul nostru, toată lumea din tânăra generație a studiat în străinătate cu Erasmus. Cred că este unul dintre cele mai bune lucruri care pot fi făcute. L-am văzut și în Ucraina, acum, unde nu a existat acces la educația europeană până recent. Acum este mult mai ușor

pentru studenți să studieze și să călătorească în Europa. Am remarcat și în România, și în Ucraina, deschiderea către Europa este o oportunitate extraordinară pentru mulți oameni tineri și deștepți. Mai cred și că întoarcerea în propria țară nu este deloc dificilă, dimpotrivă, se poate reveni cu o viziune proaspătă asupra lucrurilor.